

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор ЗПО «ДПТК»

Олександр СТРИЛЕЦЬ

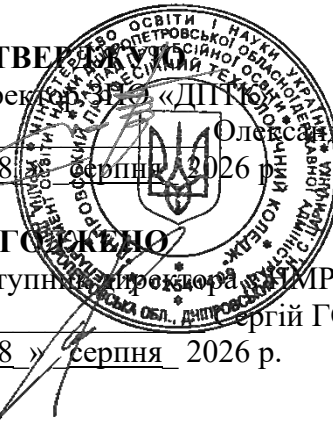
« 28 » серпня 2026 р.

ПОГОДЖЕНО

Заступник директора ЗПО «ДПТК»

Сергій ГОРДІЄНКО

« 28 » серпня 2026 р.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ ТА ПРОХОДЖЕННЯ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ

з навчальної дисципліни

ОК 20 «ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ»

для здобувачів фахової передвищої освіти

спеціальності G19 «Будівництво та цивільна інженерія»

ОПП «Будівництво та експлуатація будівель і споруд»

4 кредити ЄКТС • 120 годин • I курс • 1 семестр

Форма підсумкового контролю — диференційований залік

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методичні рекомендації призначені для організації системної підготовки здобувачів освіти до поточних, модульних і підсумкового контрольних заходів з навчальної дисципліни ОК 20 «Основи охорони праці». Контроль результатів навчання здійснюється протягом семестру та охоплює виконання тринадцяти практичних робіт, самостійну роботу, два модульні контролі та підсумковий диференційований залік.

Контрольні заходи мають перевіряти не лише відтворення теоретичного матеріалу, а й здатність здобувача освіти застосовувати вимоги охорони праці до конкретних виробничих ситуацій у будівництві: виявляти небезпечні та шкідливі фактори, оцінювати професійний ризик, користуватися нормативною та довідковою інформацією, виконувати передбачені програмою розрахунки, обґрунтовувати вибір колективних та індивідуальних засобів захисту, визначати безпечну послідовність робіт і формулювати професійні висновки.

Підготовка до контрольних заходів повинна здійснюватися систематично протягом семестру. Основою підготовки є робоча програма дисципліни, конспект лекцій, методичні вказівки до практичних робіт, методичні рекомендації до самостійної роботи, тестові завдання модульного контролю, банк завдань до диференційованого заліку та рекомендована навчальна і нормативна література.

1.1. Мета методичних рекомендацій

- надати здобувачу освіти чіткий алгоритм підготовки до кожного виду контролю;
- показати взаємозв'язок між лекціями, практичними роботами, СРС, модульним контролем і диференційованим заліком;
- систематизувати навчальний матеріал за трьома змістовими модулями;
- визначити вимоги до теоретичної, професійно-практичної та ситуаційної відповіді;
- сформувати навички аналізу небезпек і вибору заходів захисту з урахуванням ієрархії профілактичних заходів;
- зменшити кількість типових помилок під час контрольних заходів;
- забезпечити прозорість оцінювання і розуміння здобувачем освіти структури підсумкової оцінки.

1.2. Основні принципи підготовки

Систематичність — матеріал повторюється після кожного змістового модуля, а не лише перед заліком.

Послідовність — базове поняття поєднується з нормативною вимогою, прикладом небезпеки та практичним способом її усунення або зниження.

Практична спрямованість — формулу, алгоритм або вимогу необхідно не тільки знати, а й уміти правильно застосувати до заданої виробничої ситуації.

Пріоритет профілактики — під час аналізу ситуацій перевага надається усуненню небезпеки, технічним і колективним заходам, а ЗІЗ розглядаються як необхідна, але не єдина складова системи захисту.

Робота з джерелами — нормативні та складні питання уточнюються за чинними нормативними документами і рекомендованими навчальними джерелами.

Самоконтроль — після опрацювання теми здобувач повинен уміти без підказки пояснити основні поняття, розв'язати типові завдання та запропонувати безпечний алгоритм дій.

Технічна точність — у відповідях і розрахунках обов'язковими є коректні терміни, одиниці вимірювання, позначення, логічні висновки та правильне застосування вимог безпеки.

2. СИСТЕМА КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Оцінювання здійснюється за 100-бальною системою. Протягом семестру здобувач освіти може набрати до 70 балів за поточний і модульний контроль. Ще 30 балів передбачено за диференційований залік.

Поточний і модульний контроль — максимум 70 балів:

- тринадцять практичних робіт — 39 балів (по 3 бали за роботу);
- самостійна робота — 11 балів;
- два модульні контролю — 20 балів.

Підсумковий контроль — диференційований залік — максимум 30 балів.

Розподіл балів за етапами:

Проміжний контроль №1 — модулі 1–2: практичні роботи №1–9 — 27 б.; СРС — 5 б.; модульний контроль №1 — 10 б.; разом — 42 бали.

Проміжний контроль №2 — модуль 3: практичні роботи №10–13 — 12 б.; СРС — 6 б.; модульний контроль №2 — 10 б.; разом — 28 балів.

Диференційований залік — три завдання по 10 балів — 30 балів.

РАЗОМ ЗА ДИСЦИПЛІНУ — 100 балів.

Диференційований залік вважається складеним, якщо здобувач отримав не менше 18 із 30 балів за підсумкові завдання та не менше 60 балів за дисципліну загалом.

2.1. Види контролю

Поточний контроль. Здійснюється під час виконання та захисту практичних робіт, перевірки самостійної роботи, усного опитування, аналізу виробничих ситуацій та коротких розрахунково-аналітичних завдань.

Модульний контроль. Проводиться двічі: контроль №1 — після завершення модулів 1–2, контроль №2 — після модуля 3. Кожен оцінюється до 10 балів. Форми за РНП — тестування, короткі ситуаційні або розрахункові завдання; для самоперевірки використовують підготовлені викладачем тренувальні варіанти.

Підсумковий контроль. Проводиться у формі диференційованого заліку. Кожне контрольне завдання містить три блоки: 1) одне теоретичне питання; 2) одне професійно-практичне питання; 3) одне ситуаційне завдання з аналізом небезпек і вибором заходів захисту. Кожна складова оцінюється максимум у 10 балів.

3. ПІДГОТОВКА ДО ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

3.1. Підготовка до захисту практичної роботи

Кожна практична робота оцінюється максимум у 3 бали. Перед захистом здобувач освіти повинен не лише мати оформлене завдання, а й розуміти послідовність виконаних дій, зміст використаних формул, нормативних вимог та професійний сенс отриманого результату.

Орієнтири оцінювання однієї роботи: 3 бали — завдання виконано повністю, розрахунок або аналіз послідовний, висновок обґрунтований; 2 бали — основне рішення правильне, але є окремі неточності; 1 бал — виконано частину завдання із суттєвими помилками, проте методику можна пояснити; 0 балів — роботу не виконано або методику не засвоєно.

Перед захистом необхідно перевірити:

- чи правильно записано мету і вихідні дані;
- чи вказано одиниці вимірювання;
- чи правильно обрано формулу, алгоритм або метод аналізу;
- чи розшифровано позначення у формулах;
- чи використано необхідні нормативні або довідкові дані;
- чи виконано підстановку числових значень без втрати одиниць;
- чи правильно виконано обчислення та округлення;
- чи визначено основні небезпеки і причини їх виникнення;
- чи обґрунтовано вибір заходів захисту;
- чи сформульовано короткий професійний висновок;
- чи може здобувач усно пояснити логіку виконаної роботи.

3.2. Що необхідно вміти пояснити за практичними роботами

Практична робота №1. Методи аналізу виробничого травматизму — методи аналізу травматизму, розрахунок коефіцієнтів частоти, тяжкості та трудових втрат і тлумачення результатів.

Практична робота №2. Економічний аналіз наслідків виробничого травматизму та професійних захворювань — складові матеріальних втрат, послідовність умовного економічного розрахунку та обґрунтування профілактичних заходів.

Практична робота №3. Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві — негайні дії після події, докази, послідовність розслідування, документування і профілактика.

Практична робота №4. Оцінювання професійного ризику та небезпечних зон на будівельному майданчику — виявлення небезпечних зон, навчальна оцінка ризику, пріоритет захисних заходів і повторна оцінка після їх упровадження.

Практична робота №5. Оцінювання параметрів мікроклімату виробничих приміщень — параметри мікроклімату, умови вимірювання, порівняння з відповідними критеріями та заходи нормалізації.

Практична робота №6. Розрахунок природного освітлення виробничих приміщень — КПО, вихідні коефіцієнти, розрахунок потрібної площі світлових прорізів і оцінка достатності природного освітлення.

Практична робота №7. Оцінювання рівнів виробничого шуму та вібрації і вибір заходів захисту — джерела шуму й вібрації, умови вимірювання, експозиція та технічні й організаційні способи зменшення впливу.

Практична робота №8. Розрахунок захисного заземлення — параметри ґрунту й заземлювачів, послідовність розрахунку та перевірка опору контуру за умовою задачі.

Практична робота №9. Первинні засоби пожежогасіння на будівельному майданчику — пожежні небезпеки, вибір придатного первинного засобу, повідомлення, евакуація та межі безпечного гасіння.

Практична робота №10. Кольори безпеки та знаки безпеки праці на будівельному майданчику — групи кольорів і знаків безпеки, вибір та розміщення знаків разом з огороженням небезпечної зони.

Практична робота №11. Безпека експлуатації вантажопідіймальних кранів і переміщення вантажів — маса вантажу й оснастки, паспортна характеристика крана за вильотом, стропування, опори та небезпечна зона.

Практична робота №12. Оцінювання безпеки земляних робіт, котлованів і траншей — небезпеки виїмок, стан ґрунту, вода й навантаження біля бровки, кріплення або укоси за проектом та безпечний доступ.

Практична робота №13. Розрахунок стійкості риштувань — складові навантаження, перевірка елемента за наданими даними, кріплення і просторова стійкість риштувань.

3.3. Підготовка до контролю самостійної роботи

Самостійна робота становить 48 годин і охоплює 22 теми. Її результати оцінюються сумарно максимум в 11 балів: до 5 балів за СРС у межах модулів 1–2 і до 6 балів за СРС модуля 3.

За критеріями РНП високий рівень СРС становить 5 балів за модулі 1–2 та 6 балів за модуль 3; достатній рівень — відповідно 4 і 4–5 балів. Оцінка 0–3 бали за відповідний період означає значні пропуски, істотні помилки або необґрунтовані висновки.

Контроль СРС може проводитися шляхом перевірки конспектів, нормативних витягів, таблиць, схем, карт небезпечних зон, чек-листів, розрахунково-аналітичних і ситуаційних завдань, а також короткого усного чи письмового опитування.

Для кожної теми СРС здобувач повинен:

- знати основні терміни, класифікації та небезпечні фактори;
- уміти назвати відповідальних учасників і пояснити їх функції;
- розуміти призначення нормативної вимоги або технічного заходу;
- уміти визначити типову небезпеку для будівельного підприємства чи майданчика;
- запропонувати технічні, колективні, організаційні заходи та необхідні ЗІЗ;
- уміти представити результат у формі схеми, таблиці, алгоритму або короткого професійного висновку;
- бути готовим пояснити зв'язок теми СРС із відповідним модулем і практичною роботою.

4. ПІДГОТОВКА ДО МОДУЛЬНИХ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ

Модульний контроль доцільно готувати не як механічне повторення окремих лекцій, а як узагальнення відповідної частини курсу. Для кожного блоку необхідно повторити: базові поняття і нормативні вимоги; типові небезпеки; профілактичні заходи; практичні алгоритми та розрахунки.

4.1. Модульний контроль №1 — змістові модулі 1–2

Максимальна оцінка — 10 балів. Контроль охоплює правові та організаційні основи охорони праці, виробничий травматизм, розслідування нещасних випадків, виробничу санітарію, гігієну праці, мікроклімат, повітря робочої

зони, вентиляцію, освітлення, шум, вібрацію, електро- та пожежну безпеку, а також практичні роботи №1–9 і СРС №1–13.

Особливу увагу необхідно приділити:

- поняттям небезпеки, шкідливого та небезпечного виробничого фактора, професійного ризику;
- законодавчим і організаційним основам охорони праці;
- функціонуванню СУОП, служби охорони праці та системи навчання;
- видам інструктажів, медичним оглядам і допуску до роботи;
- причинам, аналізу, розслідуванню та профілактиці травматизму;
- коефіцієнтам частоти, тяжкості та трудових втрат;
- мікроклімату, пилу, шкідливим речовинам і вентиляції;
- природному, штучному та суміщеному освітленню;
- шуму і вібрації та способам захисту;
- дії електричного струму, заземленню та електрозахисним засобам;
- умовам виникнення горіння, протипожежному режиму, евакуації й первинним засобам пожежогасіння.

Рекомендована послідовність підготовки:

1. повторити визначення та ключові нормативні положення;
2. опрацювати практичні роботи №1–9;
3. повторити матеріали СРС №1–13;
4. відтворити основні формули без підказки;
5. пройти тренувальний варіант тесту або коротке ситуатійне завдання без використання конспекту;
6. перевірити помилки і повторно опрацювати слабкі теми;
7. повторно перевірити знання за іншим тренувальним варіантом із контролем часу.

4.2. Модульний контроль №2 — змістовий модуль 3

Максимальна оцінка — 10 балів. Контроль охоплює безпеку виконання будівельно-монтажних робіт, практичні роботи №10–13 та СРС №14–22.

Необхідно повторити:

- організацію безпечного будівельного майданчика;
- визначення і позначення небезпечних зон;
- огороження, проходи, проїзди та робочі місця;
- кольори й знаки безпеки;
- засоби колективного та індивідуального захисту;

- безпечну експлуатацію будівельних машин, механізмів, підйомників і ручного механізованого інструменту;
- крани, стропування, сигналізацію і переміщення вантажів;
- транспортні, вантажно-розвантажувальні й такелажні роботи;
- зварювальні і газополуменеві роботи;
- земляні роботи, котловани, траншеї і фундаменти;
- кам'яні, арматурні, опалубні та бетонні роботи;
- вимоги до риштувань, підмостей і роботи на висоті;
- монтажні, покрівельні, фасадні, ізоляційні, опоряджувальні й електромонтажні роботи;
- реконструкцію, демонтаж і знесення;
- безпеку під час реконструкції, демонтажу й знесення, зокрема збереження стійкості конструкцій.

Під час підготовки доцільно тренуватися за принципом: «вид робіт — небезпечні фактори — можливі наслідки — технічні/колективні заходи — організаційні заходи — ЗІЗ — безпечна послідовність дій».

5. КАРТА ПІДГОТОВКИ ЗА ТРЬОМА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ

Модуль 1. Правові та організаційні основи охорони праці.

Ключові поняття: охорона праці; небезпечний і шкідливий фактор; професійний ризик; законодавство; державне управління; нагляд і контроль; СУОП; служба охорони праці; навчання; інструктажі; стажування; медичні огляди; виробничий травматизм; професійні захворювання; розслідування; статистичний, груповий, топографічний та інші методи аналізу.

Практика: ПР №1–4.

Самостійна робота: СРС №1–6.

Модуль 2. Виробнича санітарія, гігієна праці, електро- та пожежна безпека.

Ключові поняття: працездатність і втома; мікроклімат; температура; відносна вологість; швидкість руху повітря; повітря робочої зони; пил; шкідливі речовини; загальнообмінна та місцева вентиляція; природне, штучне і суміщене освітлення; КПО; шум; вібрація; електротравма; захисне заземлення; електрозахисні засоби; горіння; класи пожеж; протипожежний режим; евакуація; вогнегасники.

Практика: ПР №5–9.

Самостійна робота: СРС №7–13.

Модуль 3. Безпека виконання будівельно-монтажних робіт.

Ключові поняття: будівельний майданчик; небезпечна зона; огороження; проходи і проїзди; знаки безпеки; засоби колективного захисту; робота на висоті; будівельні машини; підйомники; крани; стропи; сигналізація; транспортні та такелажні роботи; зварювання; газові балони; земляні роботи; укуси і кріплення; фундаменти; риштування і підмості; опалубка; бетонування; монтаж; покрівельні та фасадні роботи; реконструкція; демонтаж; пожежна безпека майданчика.

Практика: ПР №10–13.

Самостійна робота: СРС №14–22.

6. ПІДГОТОВКА ДО ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ЗАЛІКУ

Підсумковий контроль проводиться після завершення всіх трьох змістових модулів. Орієнтовний перелік нової РНП містить 17 теоретичних питань, 16 професійних питань з охорони праці у будівництві та 6 ситуаційних і розрахунково-аналітичних завдань. Залікове завдання комплектують із трьох відповідних блоків; під час підготовки слід опрацювати весь перелік, а не лише одне поєднання питань.

6.1. Структура залікового білета

Питання 1 — теоретичне питання — 10 балів.

Питання 2 — професійно-практичне питання — 10 балів.

Питання 3 — ситуаційне завдання з аналізом небезпек і вибором заходів захисту — 10 балів.

РАЗОМ — 30 балів.

Конкретні поєднання питань у залікових білетах визначає викладач. Кожен білет повинен містити по одному завданню з теоретичного, професійного й ситуаційного блоків.

6.2. Алгоритм підготовки до теоретичних питань

1. Розподілити 17 теоретичних питань за змістом трьох модулів; опрацювати також 16 професійних і 6 ситуаційних завдань з орієнтовного переліку РНП.

2. У кожному модулі спочатку повторити базові визначення, терміни і класифікації.

3. Після цього опрацювати нормативні, організаційні та технічні вимоги.

4. Для кожного питання підготувати план відповіді з 4–7 логічних пунктів.

5. До кожного теоретичного положення підготувати один професійний приклад з будівництва.

6. Повторити пов'язані практичні роботи та СРС.

7. Тренувати усну відповідь без механічного заучування тексту.

6.3. Рекомендована структура теоретичної відповіді

1. Визначення основного поняття або призначення системи/заходу.
2. Основна класифікація або складові.
3. Небезпечні фактори чи умови, до яких відноситься питання.
4. Основні нормативні та організаційно-технічні вимоги.
5. Засоби профілактики і захисту.
6. Професійний приклад із будівництва.
7. Короткий висновок про практичне значення розглянутого питання.

6.4. Алгоритм виконання професійно-практичного завдання

1. Уважно прочитати умову і визначити, який результат необхідно отримати.
2. Виписати вихідні дані, умови та обмеження.
3. Визначити метод розрахунку, аналізу або організації робіт.
4. Записати необхідні формули, показники, нормативні критерії або послідовність дій.
5. Виконати обчислення чи професійний аналіз.
6. Порівняти результат із допустимим, нормативним або безпечним критерієм.
7. Запропонувати технічні та організаційні заходи, якщо це передбачено умовою.
8. Сформулювати однозначний професійний висновок.

6.5. Алгоритм виконання ситуаційного завдання

1. Визначити вид робіт, місце події та фактичні умови.
2. Виявити всі небезпечні та шкідливі фактори.
3. Пояснити можливі наслідки кожної суттєвої небезпеки.
4. Визначити, чи необхідне негайне припинення робіт, огороження або ізоляція небезпечної зони.
5. Запропонувати заходи за пріоритетністю: усунення небезпеки; технічні та колективні засоби; організаційні заходи; ЗІЗ.
6. Визначити відповідальних осіб і необхідні дії з контролю та допуску.
7. Скласти безпечну послідовність відновлення або продовження робіт.
8. Завершити відповідь коротким висновком, чому запропонований алгоритм забезпечує зниження ризику.

7. МІНІМАЛЬНИЙ РОЗРАХУНКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ АПАРАТ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

Наведені нижче залежності та алгоритми є короткою пам'яткою і не замінюють методичні вказівки до практичних робіт.

Виробничий травматизм:

$Kч = H \cdot 1000 / C$ — коефіцієнт частоти травматизму, де H — кількість нещасних випадків, C — середньооблікова кількість працівників.

$Kт = Д / H$ — коефіцієнт тяжкості, де $Д$ — сумарна кількість днів непрацездатності.

$Kтв = Kч \cdot Kт = 1000Д / C$ — коефіцієнт трудових втрат.

Економічний аналіз:

необхідно вміти розділяти прямі й непрямі втрати, визначати втрати через непрацездатність і пояснювати, які додаткові витрати можуть бути пов'язані з аварією, простоем, розслідуванням, заміною працівника та відновленням виробництва.

Мікроклімат:

оцінювання виконується порівнянням фактичних параметрів температури, відносної вологості та швидкості руху повітря з нормативними значеннями для відповідної категорії робіт і періоду року.

Природне освітлення:

$KПО = Eв / Eз \cdot 100 \%$, де $Eв$ — освітленість усередині приміщення, $Eз$ — одночасна зовнішня освітленість.

Захисне заземлення:

основний підсумковий критерій — фактичний або розрахунковий опір заземлювального пристрою не повинен перевищувати допустиме значення для заданих умов: $Rз \leq Rдоп$. Під час підготовки необхідно повторити розрахунок одиничного електрода, кількості електродів, коефіцієнтів використання та загального опору заземлювального пристрою за методикою практичної роботи №8.

Риштування:

складають навантаження від працівників, матеріалів і настилу з урахуванням схеми їх розподілу, за наданими даними перевіряють несучу здатність елемента та окремо аналізують просторову стійкість усієї системи: опори, анкери, діагональні зв'язки, настили й огородження. Без паспортних даних і схеми кріплення висновок про безпечну експлуатацію робити не можна.

Знаки безпеки:

необхідно розрізняти заборонні, попереджувальні, наказові, знаки безпечного стану та пожежної безпеки; правильно визначати місце встановлення і пам'ятати, що знак не замінює необхідне огородження або інший технічний засіб захисту.

Пожежна безпека:

вибір первинного засобу пожежогасіння здійснюється за класом можливої пожежі, властивостями матеріалів та умовами застосування. Вогнегасник має бути справним, доступним і відповідно позначеним.

8. ОРІЄНТОВНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ЗАЛІКУ

Кожна з трьох частин білета оцінюється максимум у 10 балів.

9–10 балів — високий рівень: відповідь повна, технічно правильна і логічна; вимоги охорони праці застосовано доречно; професійне рішення обґрунтоване; у ситуаційному завданні правильно визначено основні небезпеки, запропоновано пріоритетні колективні, технічні, організаційні та індивідуальні заходи захисту.

7–8 балів — достатній рівень: зміст розкрито правильно, основні небезпеки та заходи визначено, але є окремі неточності або неповне обґрунтування.

6 балів — мінімально достатній рівень: відтворено основні положення та визначено загальний правильний підхід, але є суттєві пропуски або помилки у застосуванні вимог.

0–5 балів — недостатній рівень: відповідь фрагментарна або неправильна; професійне рішення не обґрунтоване; основні небезпеки не визначені або запропоновані заходи не забезпечують безпечного виконання робіт.

8.1. Що дає повні бали за теоретичне питання

- правильне визначення і професійна термінологія;
- логічна структура відповіді;
- розкриття основних складових і класифікацій;
- пояснення нормативних та організаційно-технічних вимог;
- наведення типових небезпек і способів їх попередження;
- доречний професійний приклад із будівництва;
- короткий змістовний висновок.

8.2. Що дає повні бали за професійно-практичне питання

- правильно визначено мету завдання;
- коректно записано вихідні дані та одиниці;
- обрано правильний метод, формулу або алгоритм;
- правильно виконано розрахунок або професійний аналіз;
- використано необхідний критерій порівняння;
- запропоновано технічно обґрунтовані заходи;
- сформульовано однозначний висновок.

8.3. Що дає повні бали за ситуаційне завдання

- виявлено всі основні небезпечні та шкідливі фактори;
- правильно визначено можливі наслідки;
- визначено першочергові дії щодо припинення або локалізації небезпеки;
- пріоритет надано усуненню небезпеки, технічним і колективним заходам;
- правильно підібрано організаційні заходи та ЗІЗ;
- визначено відповідальних осіб і порядок допуску;
- наведено логічний і безпечний алгоритм дій;
- сформульовано обґрунтований професійний висновок.

9. ПРИКЛАД ОРГАНІЗАЦІЇ ВІДПОВІДІ НА ЗАЛІКУ

9.1. Приклад залікового білета

1. Теоретичне питання. Охарактеризуйте систему електробезпеки на будівельних об'єктах: захисне заземлення, автоматичне відключення, електрозахисні засоби та організаційні заходи.
2. Професійно-практичне питання. Для робіт на висоті 6 м обґрунтуйте послідовність вибору заходів захисту від падіння: колективні засоби, безпечні засоби доступу, системи індивідуального захисту, організаційні заходи та контроль небезпечної зони внизу.
3. Ситуаційне завдання. Кран переміщує плиту над ділянкою, де працює інша бригада. Стропальник не бачить машиніста, сигнальник не визначений. Визначте критичні небезпеки та розробіть безпечну організацію підйомної операції.

9.2. Як розподілити час під час контрольного заходу

Якщо тривалість контрольного заходу визначена викладачем, доцільно:

- спочатку уважно прочитати всі три завдання;
- скласти короткий план теоретичної відповіді;
- визначити формулу або алгоритм професійно-практичного завдання;
- у ситуаційному завданні одразу виписати 4–6 ключових небезпек;
- після основної роботи залишити час на перевірку формул, одиниць і логіки заходів захисту;
- не витрачати надмірний час на переписування умови;
- не завершувати професійно-практичну або ситуаційну відповідь без висновку.

10. ТИПОВІ ПОМИЛКИ ПІД ЧАС КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ

Теорія — відповідь починається з другорядних деталей без визначення основного поняття. Як уникнути: спочатку дати визначення, потім класифікацію, вимоги і приклад.

Теорія — перелік засобів захисту без пояснення, від якої небезпеки вони застосовуються. Як уникнути: будувати відповідь за зв'язком «небезпека — наслідок — захід».

Нормативні питання — механічне цитування застарілої або невідомої норми. Як уникнути: посилалися лише на опрацьовані чинні документи та не вигадувати числові нормативи, якщо вони не задані.

Розрахунок — формула записана без розшифрування позначень. Як уникнути: після формули вказати зміст символів і одиниці.

Розрахунок — правильне число без професійного висновку. Як уникнути: завжди пояснити, чи відповідає результат заданому критерію і що він означає для безпеки.

Травматизм — плутання коефіцієнта частоти з коефіцієнтом тяжкості. Як уникнути: пам'ятати, що Кч характеризує кількість випадків відносно чисельності працівників, а Кт — середню тривалість непрацездатності на один випадок.

Ситуаційне завдання — відповідь починається лише із ЗІЗ. Як уникнути: спочатку перевірити можливість усунути небезпеку, зупинити роботу, огородити зону, застосувати технічний або колективний захист.

Будівельний майданчик — знак безпеки пропонується замість огороження. Як уникнути: розрізняти інформаційно-попереджувальну роль знака і фізичний захист огороження.

Роботи на висоті — страхувальна прив'язь згадується без надійної системи анкерування та без захисту зони внизу. Як уникнути: розглядати систему захисту комплексно.

Вантажопідіймальні роботи — не враховується небезпечна зона під переміщенням вантажем. Як уникнути: у кожній задачі перевіряти розмежування зони, сигналізацію, стропування і взаємодію учасників.

Земляні роботи — ігноруються стан ґрунту, вода, підземні комунікації та навантаження біля бровки. Як уникнути: аналізувати не одну, а всю систему факторів стійкості виїмки.

Пожежна безпека — вогнегасник вибирається без урахування матеріалу, що горить. Як уникнути: спочатку визначити клас можливої пожежі і лише потім обирати засіб гасіння.

11. ЧЕК-ЛИСТ ГОТОВНОСТІ ДО ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ЗАЛІКУ

- Виконані та захищені всі 13 практичних робіт.

- Опрацьовані всі 22 теми самостійної роботи.
- Пройдено два модульні контролі.
- Повторені всі 3 змістові модулі.
- Опрацьовано 17 теоретичних питань орієнтовного переліку РНП.
- Опрацьовано 16 професійних питань з охорони праці у будівництві.
- Опрацьовано 6 ситуаційних і розрахунково-аналітичних завдань.
- Я можу без підказки записати формули Кч, Кт, Ктв і КПО та пояснити їх позначення.
- Я розумію логіку розрахунку захисного заземлення і перевірки стійкості риштувань.
- Я можу пояснити порядок розслідування нещасного випадку.
- Я можу визначити типові небезпеки для мікроклімату, пилу, освітлення, шуму, вібрації та електробезпеки.
- Я можу правильно обрати групу знака безпеки для конкретної зони будівельного майданчика.
- Я можу запропонувати безпечну організацію робіт із краном, риштуваннями, у траншеї, під час зварювання та робіт на висоті.
- Я вмію аналізувати ситуацію за схемою «небезпека — наслідок — колективний/технічний захід — організаційний захід — ЗІЗ — алгоритм дій».
- Я знаю структуру білета: 1 теоретичне + 1 професійно-практичне + 1 ситуаційне завдання, по 10 балів.
- Я знаю умови успішного складання: не менше 18/30 за диференційований залік і не менше 60 балів за дисципліну загалом.

12. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

1. Робоча програма ОК 20 «Основи охорони праці» — визначає структуру курсу, три змістові модулі, 23 лекції, 13 практичних робіт, 22 теми СРС, види контролю та розподіл балів.
2. Конспект лекцій з дисципліни — основний матеріал для підготовки теоретичних відповідей за 23 лекційними темами.
3. Методичні вказівки до практичних робіт — містять 13 практичних робіт, формули, таблиці, рисунки, приклади, індивідуальні завдання та контрольні питання.
4. Методичні рекомендації до самостійної роботи — забезпечують поглиблене опрацювання 22 тем СРС і професійно орієнтованих завдань.

5. Тренувальні матеріали до двох модульних контролів — тести, короткі ситуаційні та розрахункові завдання за відповідними модулями.
6. Орієнтовні завдання до підсумкового контролю — 17 теоретичних, 16 професійних і 6 ситуаційних або розрахунково-аналітичних завдань за РНП.
7. Силабус дисципліни — стисло подає структуру курсу, результати навчання, систему оцінювання та правила роботи.
8. Навчальна і нормативна література — використовується для поглиблення, уточнення та актуалізації теоретичного і професійного матеріалу.

12.1. Основна рекомендована література

1. Жигулін О. А., Каріка А. В., Каріка О. Б. Охорона праці у будівництві : навчальний посібник. Запоріжжя, 2023. 240 с.
2. Масікевич Ю. Г., Райко В. Ф., Шестопалов О. В., Масікевич А. Ю., Янчик О. Г., Семенов Є. О. Основи професійної безпеки та здоров'я : підручник. Чернівці : Місто, 2023. 288 с.
3. Баличева Н. В. Основи охорони праці та безпеки життєдіяльності : навчальний посібник. Умань : Візаві, 2023. 273 с.
4. Голінько В. І. Основи охорони праці : підручник. 2-ге вид. Дніпропетровськ : НГУ, 2014. 271 с.
5. Жигулін О. А. Цивільний захист, безпека праці та життєдіяльності : навчальний посібник. Ніжин, 2020. 277 с.
6. Абільтарова Е. Н., Корець М. С., Яшанов С. М. Основи охорони праці. Модуль 1 : навчально-методичний посібник. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. 409 с.
7. ДСТУ EN ISO 7010:2022. Графічні символи. Кольори та знаки безпеки. Зареєстровані знаки безпеки.
8. ДБН А.3.2-2-2009. ССБП. Охорона праці і промислова безпека у будівництві.
9. Закон України «Про охорону праці» — чинна редакція.
10. Кодекс законів про працю України — чинна редакція.

13. ПІДСУМКОВІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Найбільш ефективною є підготовка, за якої кожний теоретичний блок одразу поєднується з практичною дією. Наприклад, повторення теми виробничого травматизму доцільно завершити розрахунком коефіцієнтів Кч, Кт і Ктв; тему мікроклімату — оцінюванням фактичних параметрів і вибором заходів нормалізації; тему природного освітлення — розрахунком КПО; тему електробезпеки — аналізом заземлення і безпечної послідовності дій при

пошкодженні електрообладнання; тему робіт на висоті — вибором колективних та індивідуальних засобів захисту.

Перед контрольним заходом не потрібно намагатися механічно запам'ятати весь матеріал. Необхідно розуміти причинно-наслідковий зв'язок: яка небезпека існує, чому вона виникає, до яких наслідків може призвести, якими технічними та організаційними способами її можна усунути або зменшити і які ЗІЗ потрібні працівникові.

Під час диференційованого заліку оцінюється цілісність професійного мислення: здатність поєднати теоретичні знання, нормативні вимоги, розрахунково-аналітичні навички та безпечні рішення для реальних або навчально змодельованих ситуацій будівельного виробництва.

У повній відповіді важливо не просто назвати окремі правила, а показати логіку безпечної організації робіт. Якщо здобувач може визначити небезпеку, пояснити її наслідки, обрати пріоритетний захід захисту, обґрунтувати свій вибір і завершити відповідь чітким професійним висновком — він готовий до успішного проходження контрольних заходів з дисципліни ОК 20 «Основи охорони праці».